

คู่มือการพยาบาล
ผู้ป่วยสมองเสื่อมที่มีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์

นางสาวสุทิดา ปิติญาณ

งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์
ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2562

คำนำ

ภาวะสมองเสื่อม (Dementia) ไม่ใช่โรค แต่เป็นคำจำกัดความแบบกว้างๆ เพื่ออธิบายถึงกลุ่มอาการ ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ป่วยมีความจำ กระบวนการความคิดและสติปัญญาด้อยลงจนส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันของตนเองได้ ซึ่งผู้ป่วยสมองเสื่อมมากกว่าร้อยละ 90 พบว่าจะมีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ (Behavioral and Psychological Symptoms of Dementia: BPSD) เช่น โมโหง่าย อาละวาด หงุดหงิดง่าย วุ่นวาย ไม่นอน หลงผิด หวาดระแวง ทำร้ายตนเอง/ทำร้ายผู้อื่น ไม่รับประทานอาหาร รับประทานอาหารที่ไม่ใช่อาหาร เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลโดยตรงต่อการดูแลผู้ป่วย ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้การพยาบาลได้อย่างมั่นใจ เพื่อผู้ป่วยสมองเสื่อมได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้เรียบเรียงเนื้อหา คู่มือการพยาบาลผู้ป่วยสมองเสื่อมที่มีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์เพื่อให้พยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำความรู้ความเข้าใจไปใช้เป็นแนวทางในการให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยสมองเสื่อมต่อไป

สุทิสรา ปิติญาณ

เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562

สารบัญ

คำนำ	
สารบัญภาพ	
สารบัญตาราง	
สารบัญแผนภูมิ	
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตของคู่มือการพยาบาล	3
คำจำกัดความเบื้องต้น/นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ	
หน้าที่หลักและเป้าหมายที่สำคัญของสาขาวิชาอายุรศาสตร์ปจฉิม	4
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่ง	4
โครงสร้างสายการบังคับบัญชาของสาขาวิชาอายุรศาสตร์ปจฉิมวัย	8
บทที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคและการรักษา	
คำจำกัดความของปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อม	9
ความชุกของปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อม	9
ลักษณะปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อม	10
การวินิจฉัย	15
การรักษา	19
การรักษาด้วยการไม่ใช้ยา (non-pharmacological management)	20
การรักษาด้วยการใช้ยา (pharmacological management)	26

บทที่ 4 หลักการพยาบาลและกรณีศึกษา

หลักการประเมินผู้สูงอายุอย่างครบถ้วนแบบองค์รวม

(comprehensive geriatric assessment: CGA) 31

การพยาบาลผู้ป่วยสมองเสื่อมที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ 33

การพยาบาลครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ 47

กรณีศึกษาที่ 1 49

กรณีศึกษาที่ 2 62

กรณีศึกษาที่ 3 67

สรุปผลการดูแลและข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา 75

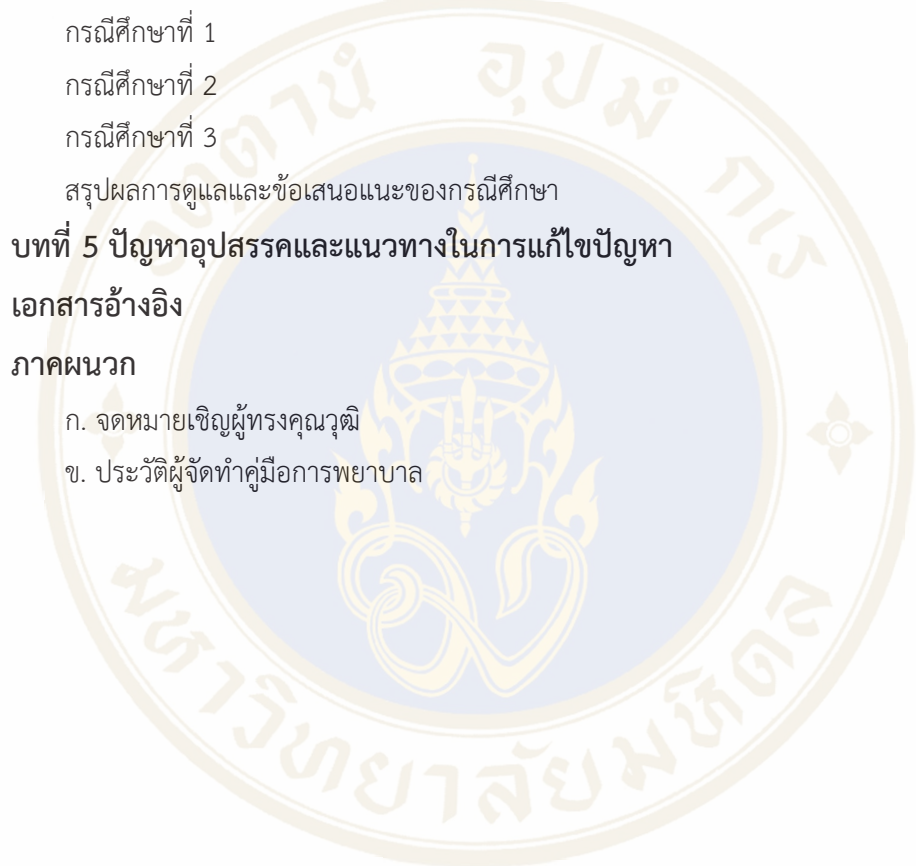
บทที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหา 76

เอกสารอ้างอิง 81

ภาคผนวก

ก. จดหมายเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ข. ประวัติผู้จัดทำคู่มือการพยาบาล

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1. ความชุกของปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อม	10
ตารางที่ 2. ความถี่ของกลุ่มอาการทางพฤติกรรม (behavioral symptoms)	11
ตารางที่ 3. ความถี่ของกลุ่มอาการทางจิตอารมณ์ (psychological symptoms)	12
ตารางที่ 4. ความชุกของปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อม (BPSD)	12
ตารางที่ 5. ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อมที่มีสาเหตุมาจากโรคต่างๆ	14
ตารางที่ 6. การรักษาด้วยยา (pharmacological management)	29
ตารางที่ 7. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหา	76

